

MISAE

TOI

OLL

NIEN-

Hunc librum Musis
suis inservientem
iure possidet
Theodor Mahlmann

Comparati mihi
Witzeb.
p. mat. 12. q.
p. hinc. 4. q.
Al. Joh. Reipol.
1624.

CHRISTOLOGIAS SACRÆ

Disputatio Trigesima Quarta,

De

DOCTRINA
CHRISTI.

Quam

Annuente Θεολογίας

SVB PRÆSIDIO

Dn. BALTHASARIS MEISNERI
S. S. Theol. D. & P. P.

*In privato Collegio ad disputandum
proponit*

M. MICHAEL RICHTER, Cycneus.

*Habebitur ad diem 14. Novemb. horis pome-
ridianis*

In auditorio minori.

WITEBERGÆ

Johannes Gorman excudebat,

Anno cl. l. CXIX.

CHRISTOPHORUS ZACHAR

DOCTOR

DR. JOHANNES MESSNER

WITTE

ANNO 1611

PRÆLOQVIUM.

Cum cura arctissimaq; inter se cohæreant catena, vita & doctrina Christi, merito vitæ descriptionem sequitur doctrinae ipsius expositio. Sed quam varij huic divinae sapientiae suae cornua obvertunt Heretici? Pelagiani existimarunt homines ante Legem à Mose latam justificatos fuisse Lege naturæ; post illud tempus lege Mosis; tandem verò Lege nova, id est Christo. Pontificij asserunt, Christum præter præcepta etiam dedisse consilia perfectionis. (Bellarm. Tom. 2. l. 2. de Mon. c. 7.) Hos sequuntur Photiniani, quorum vestigia etiam aliquatenus premunt Anabaptistæ, qui doctrinam Christi variè distinguunt & describunt. Smalcius (in Cateches. Racov. c. 1. de offic. Prophet. p. 155.) dicit, eam consistere in novo fœdere quod Christus in nomine DEI nobiscum pepigit, istudq; versari putat circa duo, 1. Circa ea, quæ ad DEUM. 2. Circa ea, quæ ad homines, ubi ponit fidem; Illa verò rursus dicit consistere 1. in præceptorum moralium perfectione & novorum additione. 2. perfectis promissionibus, quæ in V. T. nemini oblatae fuerunt, quales sunt vita æterna, & donum S. S. ut apparet ex Smalcio. (Catech. Racov. c. 5. de offic. Prophet. p. 232.) Verùm quanti hic conglomerantur errores & quot fallaciae? Amplissimam requirerent tractationem. Quoniam autem terminus conscribendarum thesium precedentibus Dn. Respondentibus præfixus, & mihi observandus est, prima rerum capita tribus hisce sectionibus inclusa dabo, acturus 1. de doctrina Christi, an sit nova? 2. An Christus Legem moralem perfecit? 3. Quid de novo addiderit?

SECTIO I.

I. Ante omnia verò considerandum est, doctrinam Christi hic non accipi *quædam*, ut etiam includat Legem. Agetur enim de

ea in secunda sectione; sed εἰδὶκῶς, pro concione, de gratuita promissione remissionis peccatorum, iusticiae & vite aeternae propter Christum. Et haec est illa doctrina, quam Photiniani ad Patres V. T. non pertinuisse, ideoq; novam esse somniant. Quae sententia cum manifestè sit falsa, nos negativam certissimis fundamentis confirmabimus.

II. Primò, quia sonuit in paradiso, Gen. 3, 15. Praeter causam hinc dissentit Calvinus, qui semen mulieris collectivè exponit de omnibus hominibus. Dantur enim & loca, praeter hunc alia, ubi haec phrasis individualiter sumitur. Gen. 4, 25. Gen. 21, 13. Quòd verò haec significatio sit huius loci, patet ex eo, quia nullus sub sole potuit contere caput serpentis, Ps. 49, 8. quàm solus Messias, 1. Ioh. 3, 8. Col. 2, 15. Is autem est persona singularis & individualiter existens.

III. Impium ergò est Pontificiorum institutum, qui contra Hebraeorum exemplarium veritatem per capitis serpentini Contritorem intelligunt B. Mariam. Expressè enim additur verbum masculini generis הַשֵּׁפֵן, ipse conteret, & affixum relativum ejusdem generis verbo תִּשְׁפֹּן conteres ejus, scilicet calcaneum; ut non dicam de versione Onkelos & LXX. Interpretum. Gesnerus (in c. 3. Gen. quaest. 19.) Per caput porro serpentis non intelligitur Serpens naturalis, sed Draco ille magnus, Apoc. 20, 2. quia (1) ipse in veritate non stetit, Ioh. 8, 44. (2) loqui potuit ad mulierem. (3) intelligere verba Domini maledicentis, quae alias fuissent frustranea, & (4) seduxit Evam, 2. Corinth. 11, 3. Ex quibus apparet, in hoc dicto efficacissimam reverri consolationem contra furores Diaboli & mortis, quae nihil aliud quàm doctrina de Christo esse potest.

IV. Secundò, quia nota fuit ante promulgatam Legem (1) in clara littera, Gen. 12, 3. Qualis fuit verò illa benedictio?

Non

Non certè charitatis, ut Rabinis & Calvino placet. Nam quis probabit hunc morem benedicendi in nomine Abrahami in toto terrarum orbe invaluisse. Non sacerdotais, nec patriarchalis, ob rei universalitatem & loquentem DEVM. Divina ergò & merè gratiosa sit necesse est. Quapropter ulterius inquirenda est causa benedictionis istius universalis. In Abrahamo residere non potuit. Fuit enim idololatra. Nihil ergò aliud superest, quàm promissus Messias, in quo benedicenda fuerunt omnes gentes, Gal. 3, 14, 16. qua de causa & hac promissio repetitur Genes. 22, 18. (2) Nota etiam fuit doctrina Christi ex suspiriis Evæ, Gen. 4, 1. Lamechi c. 5, 29. Iacobi Gen. 49, 18. (3) Ex typis, Abele interfecto Gen. 4, 8. Isaaco immolando Gen. 22, 10. Iosepho vendito Gen. 37, 28. in carcerem projecto, cap. 39, 12. liberato, cap. 41, 14. (4) Ex visione scala Iacobæ, quæ applicatur ad Christum, Iohan. cap. 1, 52.

V. Tertiò, post promulgatam Legem (1) ex clara litera Hab. 2, 4. Describitur enim ibi causa instrumentalis justificationis nostræ, nempe fides. 2. meritoria, promissus Messias, cuius meritum fide applicatum etiam efficax fuit in Veteri Testamento. 3. promittitur præmium, vita æterna, quæ omniæ exactissimè cum doctrina Christi conveniunt. (2) Ex suspiriis Patrũ, Ps. 14, 7. 2. Sam 23, 15. (3) Ex typis, tum personalibus. Aarone Exod. 28, 29. Hebr. 9, 12. Simsone, Iud. 15, 12. Matth. 27, v. 2. tum realibus; propitiatorio. Exod. 25, 17. hirco emissario, Levit. 16, 2. agno paschali, Exod. 12, 6.

VI Quarto, Quia Patres per eam sunt justificati & salvati, Act. 4, 12. Nec valet exceptio Socini (de Servatore p. 71, hoc vaticinium esse restringendum ad tempus Novi Testamenti,

quod nulla fiat mentio præteriti temporis. Nam quid aliud continetur sub verbo δεδομένον quàm præteriti temporis inclusio? 2. licet evincere potuisset præteritum non legi in textu, nihil tamen contra nos concluderet Socinus. Universales enim & res perpetuas in tempore præsentem, ad innuendã earum immutabilitatem sæpius effert scriptura Rom. 2, 11. In hoc dicto verò talem haberi, clarum est ex Hebr. 13, 8. Apoc. 14, 6. & ex generali justificandi regula, Rom. 4, 3. Hebr. 11, 4. Objicit (2.) Socinus adjectum esse articulum ἡ nomini σωτηρίας, ad indicandam rem novam & inauditam, sed quo cum fundameneo? Nullo. Si dubitas, inspice, Act. 27, 34. Rom. 11, 11. & apparebit veritas. Et hanc nostram de justificatione Patrum sententiam confirmat etiam dictum Act. 10, 43. Act. 15, 11. Vnde necessario concluditur, doctrinam Christi non esse novam.

VII. Quinto probatur negativa nostra à praxi Christi, qui allegavit scripta V. T. In quem finem, nisi ut ostenderet doctrinam suam non hodie aut heri natam, ideoque ipsi credant? Diserte enim (1.) scribit Ioh. 5, 46. quod Moses de ipso scripserit Et Luc. 24, 24. discipulos in vicum Emaunticum ambulantes increpat, quod non credidissent ijs, quæ in Mose & Prophetis de ipso scripta erant. Serio etiam ipsis precipit, ut scrutentur Scripturas, quæ tunc temporis nullæ aliæ erant quàm V. T. & (2.) addit finem, ut consequantur vitam æternam. Quod consilium secutus est Paulus Act. 26, 22. in docendo.

SECTIO II.

IX. Postquam de doctrina Christi salvifica actum est, secundo queritur, An Christus Legem moralem perfecit? Affirmativam hic defendunt Anabaptistæ, Photiniani & Pon-

& Pontificij, sed nos negativam hisce probabimus rationibus, quarum (1) sumitur ab appellatione Legis Ps. 19, 8. ubi vocatur perfecta. Vnde sic procedo: Lex vocatur perfecta vel secundum partem vel secundum totum; Si illud; nulla alia pars potest esse perfecta, quam Lex moralis, quæ reliquis abrogatis adhuc durat: Si hoc; sibiipsis contradicunt adversarij. (2) ab interdicto divino, ne aliquid addamus vel detrahamus, Deut. 4, 2. c. 12 32. Prov. 30, 6. (3) ab immutabilitate Dei, Mal 3, 6. (4) à testimoniis Patrum, Beda in c. 20. Exod. Nullus numerus crescit amplius, nisi usq; ad decem, ac per hoc in plenitudine numeri plenitudinem mandatorum Deus constituit. Vnde Philo decem præceptorum dictam vult quasi decem, quod omnia numerorum genera comprehendat. Ast huic sententiæ sese opponunt Hæretici, & imprimis ex Photinianis Smalcus (Catech. Racov. c. 1. de offic. Proph. p 156.) & Ostorodus (in instit. c. 22. & seq.) hac potissimum Christi moti assertionem, Matth. 5, 17. Non veni Legem solvere, sed implere. Resp. Christum implevisse Legem potissimum quatuor modis, 1. per rectam interpretationem, 2. satisfactionem, 3. per imputationem, 4. per renovationis inchoationem, quorum prior, cum propriè sit hujus loci, per singula præcepta videbimus, numq; aliquid adjectum sit.

IX. Primo præcepto additam putat Smalcus (in Cat. Racov. c. 1. de offic. Proph. p. 164. 165.) formam precandi, Matth. 6, 9. Luc. 11, 2. Resp. hic nihil haberi novi. Varia enim precum genera reperiuntur apud Davidem in Psalmis, & quidem toti Ecclesiæ præcantata, quod ex inscriptionibus Psalmi 4. Psal. 5. Psal. 31. &c. ad oculos patet. Si verò novitatem hujus rei consistere putant in rerum & verborum serie, dico 1.

1. non eadem verba retineri apud Mattheum & Lucam, quod ex collatione deprehenditur 2. non easdem res: Omittitur enim apud Lucam hæc clausula, quia tuum est regnum &c. Quid? quod jam olim Augustini tempore, (August. in Enchir. c. 115. 116.) Latina versio apud Lucam non legerit; qui es in coelis, tertiamq; petitionem totam cum septima, clausulaq; supra dicta. Etsi vero aliquis diceret se stante Græco fonte nihil curare discrepantiam versionis Latinæ, tamen cum non facile credi possit, hæc in Luca vertendo fuisse neglecta, rectè colligitur, (Chemn. in Harm. c. 51. p. 785.) diversitatem hanc docere, non nimis superstitiose urgendam esse rerum ac verborum seriem. Ut nihil dicam de legis perfectione, quæ non consistit in forma precandi Luc: 10. 27.

X. Secundò de adorando Christo Ioh. 5, 23. Phil. 2, 10. (Smale. in Cat. Rac. c. 1. de off. Proph: p. 170, 171.) R. Adoratū fuisse Christum in V. T. ratione essentiæ divinæ (1.) Deut. 6, 13, 6. 10. 20. Non enim existimandum est Christum fuisse extra patrem Ioh: 10 30. ambo 7. unū sunt. 1 Ioh. 5, 8. (2.) ratione personæ, (1) Ps. 72, 11. 15. qui Christo tribuitur propter regnum æternum v. 7. æternam nativitatem v. 5. universale dominium v. 8. benedictionem divinam v. 17. (2) Ps. 45. 12. Hebr. 1, 8. (3) Ps. 97, 7. Hebr. 1, 6. (4) Populus Israëliticus adoravit eum Exod. 4, 31. quod de Christo explicandum esse testatur c. 3, 2. & clarius exponitur c. 4, 5. c. 13, 21. 1. Cor. 10. 4. Inprimis vero tenendum est, Photinianos adorationem Christi pro additamento habere, de qua tamen ipsi non omnes consentiunt. 2 Smalcium docere Christum adorandum esse, & tamen nihil minus facere Nam Smalcus scribit, (In Cat. Rac: p. 175. 176.) eum adorari ut causam secundariam & medium, per quod honor Christo collatus

litus ad Deum tendit 1. Cor. 8, 6. Sed R. pbrafin per quem et-
jum tribui Patri Gal: 1, 1. (2) Christo etiã assignari causam pri-
mariam Hebr. 12, 1. Act. 3, 15. Hebr. 5, 9.

XI. Secundo præcepto, quod illi vitiosissime distin-
guunt à primo, additum contendit Smalcus 1. Ut caveamus
nos omninò ab idolis. 2. Ne participes fiamus eorum,
quæ ipsis sunt immolata 1. Iob. 5, 25. 1. Cor: 10, 14. R. ad
prius, distinguendum esse inter cohabitationem necessitatis &
liberæ voluntatis: si prius attendis; responsum est Lev: 19, 4. si
vero nulla acit collusio, & adigit nos necessitas secundum
quid, qualis es officij, scimus quid Eliseus dixerit ad Naama-
num 2. Reg: 5, 29 si simplex; proferimus exempla Ecclesie
Corinthiæ 1. Cor. 20, 27. Ephesinæ Act: 29, 26. & tempus Ar-
rianiſmi, Papiſmi, ubi certè ista conversatio concessa fuerit ne-
cesse est, cum non videam, quomodo loca idololatriæ prorsus
fugere potuerint.

XII. Ex quibus apparet, (1.) non omnino interdictum es-
se, visitandi sacra idololatriæ, si modo nos intra rectes confine-
mus terminos. (2.) Anabaptistarum reprehenditur superstitio,
qui in templis idololatriæ Papæ convenire nolunt, ne trabant
jugum cum infidelibus 2. Cor: 6, 14. (2) ne idololatriam ipsorum
tacitè approbent & 3. quia scriptum est Apoc: 8, 2. Exite ex ea
(Babylon) popule mi, quæ ipsorum argumenta sola recitatione
corrumpunt.

XIII. Ad 2. additamentum resp. ferè majorem licen-
tiam hodiè dari hac in parte quam olim in V. T. Non enim Pau-
lus dicto loco omnem idolothytorum usum suis auditoribus in-
terdicit, v. 27, 23. sed eum saltem, qui sit cum scandalo, v. 24.
28, 29. unde 1. Cor: 8, 4. dicit, idolū nihil esse in Mundo quod tamē
V. T. propter leges ceremoniales locum habuisse clarum est ex
Num. 25, 1, 2.

XIV. In tertio Præcepto sententiarum fit divortium. Quidam enim sibiipsis persuaserunt, N.T. Vetere perfectius esse quod omnia iuramenta tollat, in quorum numero fuerunt Manichæi, Anabaptistæ & Martyres anno Christi 200. qui iuramenta ipsis imposita repudiarunt, quos secuti sunt multi è Patribus, & hodiè Pontificii, censentes hic agi de consiliis perfectionis. Photiniani verò contendunt in N. T. præter dolosa iuramenta etiam temeraria. & quidem in causa bona prohibita esse. Matt. 5. 24. (Smalcicius C. Racov. c. 1. de off. Proph. p. 186. 187. Ostorod. in Instit. c. 25. p. 3. f. 163.) 2. concessum esse solum in N.T. jurare in nomine Christi. Resp. 1. particulam ὁ λως non esse universalem exclusivam, quæ omnia interdicit iuramenta, teste Ostor. c. 25. p. 2. f. 163. sed restringendam esse hoc loco ad subjectam materiam. Nam eodem modo & Paulus dicit, omnia mihi licent 1. Cor. 10. 23 cum tamen peccata sint excipienda. De qua pro materia agit Christus? De iuramentis temerariis, quibus citra necessitatem testem invocabant Deum, cum tamen efficere istud potuissent per etiam etiam, non non v. 37. 2. De otestatione per creaturas, quam ipsis absq; metu perjurij liberam esse iudicabant v. 34. 35. 36. & Matth. 23. à v. 16. usq; ad 22. Quapropter & altera curruit sententia.

XV. Photiniani vero (Ostor. in instit. c. 25. p. 3. f. 164.) ut iuramenta temeraria pro additamento Christi obtineant, dicunt hic, ob verba legis recitata, manifestam fieri oppositionem inter doctrinam Mosis & Christi 2. in V. T. haberi tale verbum quod significat falso & mendaciter, non autem sine causa jurare, probationis gratia adducetes loca Ex. 23. 1. Deut. 20. ubi vocabulum נשבע sumatur pro mendacio: Ostorodus

du Inst. c. 25. p. 1. f. 162. Resp. (1) ex v. 20, c. 5. Matth.
(2) Ad rationem, è particula *ΝΥ* petitam infero, non licitum
esse argumentari ab uno exemplo ad alterum. Hanc additionem
enim nullam esse clara testatur littera Os. 4, 15. Sir. 23. v. 9. c. 27.
v. 15. Et cum vocabulum *ΝΥ* Job. 15, 31. Jer. 2, 30. significet vanum
& frustaneum quiddam, addo Deut. 5, 11. Exod. 20, 7. Nec
ipso iuvat (3) verborum legis recitatio. Allegantur enim à Chri-
sto non nudè, sed cum falsa Phariseorum explanatione v. 43. (4)
non dicitur legistis, sed audistis, & quidem *δε χειρῶν*. per quos
etiam intelliguntur principes, unde Piscator vertit, *Je*
habt gehört / daß von den Alten / qualis phrasis reperitur I.
Corinth. 15, 6. Per nomen Christi vero i etiam iura-
runt in V. T. quia eum adorarunt, ut probatum dedimus, 2.
quia est verus DEVS, Rom 9, 5.

XVI. Præcepto quarto nihil perfectionis invenerunt addi-
ditum, nisi quod Smalcus Cat. Rac. p. 189. dicat, præceptum
de sabbato esse abolitum, ideoq; præceptis Decalogi annumerari
ut denotetur 1. partis legis præcipue imperfectio, 2. perfectiorem
legem videl. Christi fuisse expectandam. Sed quid sentis, Smal-
ci? num tibi 1. abolitio idem est quod perfectio, quam unum-
quodq; præceptum sortitum esse, clamitas p. 162? 2. Probes sab-
batum eâ ratione, quâ pertinet ad Legem moralem esse aboli-
tum, & 3. esse indicium perfectioris Legis?

XVII. Quintum præceptum etiam intactum relinquunt.
Sexti vero additio 1. est ira temeraria, Matth. 5, 22 (Ostor.
c. 23. Inst. p. 3. f. 156. Smalcus in Cat. Rac. c. 1. de off. Pr.
p. 195.) Resp. Non possunt facile probare, hic solum agi de ira
temeraria, cum vocabulum *ειρη* Augustino teste in Græco Co-
dice olim non inventum sit. (2) hoc concessum quid contra nos?
Legitur enim idem in V. T. Lev. 19, 17. Prov. 27, 3. Eccles. 7, 10.

Sed

Sed Ostorodus aliquid obtinere cupiens, sic limitat sententiā; c. 23. Instit. f. 154. & c. 27, 17. ubicunq; in V. T. præceptum fuit, ne fratri, i. e. unicuiq; è populo irascamur. & quidens sub tanta poena, qualis est ignis gehennæ? Resp. fratrem etiam in V. T. generalissimè sumi pro omnibus hominibus. Confer loca Levit. 19. v. 18. & v. 33, 34. 2. ignem gehennæ contineri sub generali maledictione. Deut. 27, 26.

XIIX. 2. Additio, Ne verbis duris eum offendamus, Matt. 5, 22. Resp. non solum verba aspera, Ier. 18, 18. sed & torvum vultum reprehendi, Ps. 112, 10.

XX. 3. Vindicta privata, Matt. 5, 39. seq. Smalcus (Cat. Rac. c. 1. de off. Proph. p. 197.) Ostorodus (Inst. c. 27. p. 3. f. 175.) Resp. verba hæc accipienda esse comparatè, nimirum in collatione majoris mali. 2. non omnem excludi etiam vindictam privatam, in casu necessitatis ad vitam tuendam susceptam. Defendenda enim ea est, non profundenda temerè.

XX. 4. Vindicta publica, Smalcus dicto loco, Ostorod. Instit. c. 26. f. 164.) quam consistere dicunt in accusatione forensi. 2. in gladii usurpatione. Resp. (1) judicia politica sunt ipsius Domini, 2. Par. 19, 6. (2) habent exemplum Christi, Ioh. 18, 23. Pauli, Act 23, 3. c. 24, 10. c. 25, 8. quomodo ergò Christus usum eorum abrogaverit non video. Excipiunt (1) Photiniani concedi ea posse, si absit ultio, sed manifestam committunt contradictionem, cum nihil aliud sit recompensatio damni injustè illati, quam ibi petimus, quæ vindicta. Nec plus (2) fundamenti habet, quòd forenses has accusationes tantum erga extraneos, non autem fratres in Christo valere dicunt. Dictum enim hoc 1. Cor. 6, 5, 6. seq. agit de erratis levibus, v. 4, 2. de litigijis, v. 6. de magistratu impio, vers. 1. apud quem hac ratione Christiana suspecta fit religio.

XXI:

XXI. (2) Vsum gladii concessum esse patet (1) ab autoritate & concessione ejusdē divina, Rom. 13, 4. (2) a terrore malis operibus incutiendo, 1. Cor. 10, 3. (3) à vindicta, 1. Pet. 2, 14. (4) à remotione impiorum. Ostorodi autem exceptio, (c. 28. Inst. p. 3. f. 186.) per gladiū gravem pœnam intelligentis, Matth. 10, 34. frigida est. Progressio enim fit à particulari. 2. in promptu est contrarium exemplum, Matt. 26, 52. Apoc. 13, 10. Quae omnia cum sint clara, nullam demonstrant additionem.

XXII. Septimo præcepto. Primo concupiscentiā mulieris, addit Smalcius, Ostorodus. Resp. idem evincitur ex V. T. (1) ab interdico divino. Exod. 20, 17. Sir. 9, 8. (2) à reprehensione Domini, Ezech. 23, 16. (3) ab exemplo honesto Iobi c. 31 v. 9. in honesto, Gen. 39, 7.

XXIII. Secundò, de non repudiandis uxoribus nisi ob adulterium, & repudiata non ducenda, Matt. 5, 32. c. 19. v. 9. Respondeo, Christus Matth. 19, 4. seq. hac etiam opponit legi antiquissimæ, Gen. 2, 24. Ex quo tamen non colligendum est, leges divinas sibi invicem opponi. Posterius n. non habetur pro præcepto, sed tantum est concessio, Matt. 19, 8. Et licet Marci 10, 5. videatur appellari præceptum, tamen rectè perpendendū est, quale sit illud, & quidnam præceperit Moses, videl. libellum repudiū, non repudiationem ipsam.

XXIV. Tertiò de Concubinato & Polygamia, quam Ostorodus addit, (inst. c. 24. p. 2. f. 159.) consideretur per sus 5. Matt. 19. (2) institutio divina in arca Noæ, Gen. 6, 13.

XXV. Quartò, omnem scortationem, 1. Cor. 6, 15. impunitatem, Heb. 12, 14. obscenos sermones, 1. Thess. 4, 3. jocos, Eph. 5, v. 4. Smal. (in Cat. Rac. p. 199.) Resp. ad 1 ex Deut. 22, 20. f. Ezech. 16, 15. Jer. 5, 8. Ad 2. Deut. 23, 12, 13. Ad 3. & 4. Pr. 15, 2.

XXVI. Octavo Præcepto. I. Avaritiam, Heb. 13, 5. 1. Tim. 6, 10. (Smalcius in Cat. Rac. p. 203.) eamq; Ostorodus (Inst. c. 31. p. 1. f. 230.) definit per cupiditatem plus habendi quam ad vitam sustentandam necessario requiritur. Et hujus sue sen-

rentiæ

rentiæ fundamentum petit ex Luc. 12, 15. ubi carpit Lutheri
versionem, quæ sic sonat: Niemand lebt von dem / daß er
viel Güter hat / dicens, meliorem esse hanc, Niemand's lebet
bestehet in dem / daß er etwas vbriges hat. Verùm malè
carpitur Lutherus, cùm in Græco textu legatur τὸ εὖδεν ἐκ
τῶν ὑπορχόντων. Vitiosaq; præterea est definitio, quæ ava-
ritiam magis ex cumulo quàm nimio pravoq; hominis appetitu
erga opes depingit, de quibus tamen alibi prolixius agitur. Di-
cta autem allegata nihil contra nos faciunt.

XXVII. 2. Luxuriam in cibo & potu, quod referunt etiam
convivia, adde & vestitum Luc. 21, 34. Rom. 13, 13. Gal. 5, 21.
(Smalcus in Cat. Rac. p. 205. Ostorod. in Instit. c. 30.
p. 3. f. 222, 223.) Resp. ex Esai. 3, 16. Esai. 5, 22. Prov. 23, 20.
Luc. 14, 12. Deut. 21, 20. Excipit quidem Ostorodius p. 1. f. 220.
ad loca Esaiæ vestium & cibi potusq; luxuriam ibi non repre-
bendi, sed Dominum Israelitis saltem sua exprobare beneficia,
quod quidem verum est, at quæ est causa istius exprobrationis?
certè nil nisi luxuries, quam ipsis DEVS non concesserat.

XXIX. Nonum Præceptum perfectionem suam con-
secutum esse scribit Smalcus (in Catech Rac. p. 205.)
& Ostorodus (Instit. c. 30. p. 2. f. 221, 222.) in annexione
mendaciorum, non solùm ex animo fallendi cupido-
ratorum, sed etiam temerariorum. 2. omnium ob-
treccionum. 3. delationum. 4. calumniarum, Eph. 4,
25. Rom. 1, 30. 1. Pet. 2, 1. Resp. Hæc dicta nihil nobis contrari-
entur. De mendacijs enim vide, Lev. 19, 11. Exod. 20, 16. De
obtreccionibus & calumnijs, Ps. 15, 3. De delationibus, Ps. 101, 5.
XXIX. Decimum præceptum perficiunt hisce; ne videli-
cet rebus expetitis animum adjiciamus, licet de ijs perficiendis
nunquam cogitemus, sed sola quam pariunt in corde voluptate
simus contenti. (Smalcus in Catech. Rac. p. 206.)

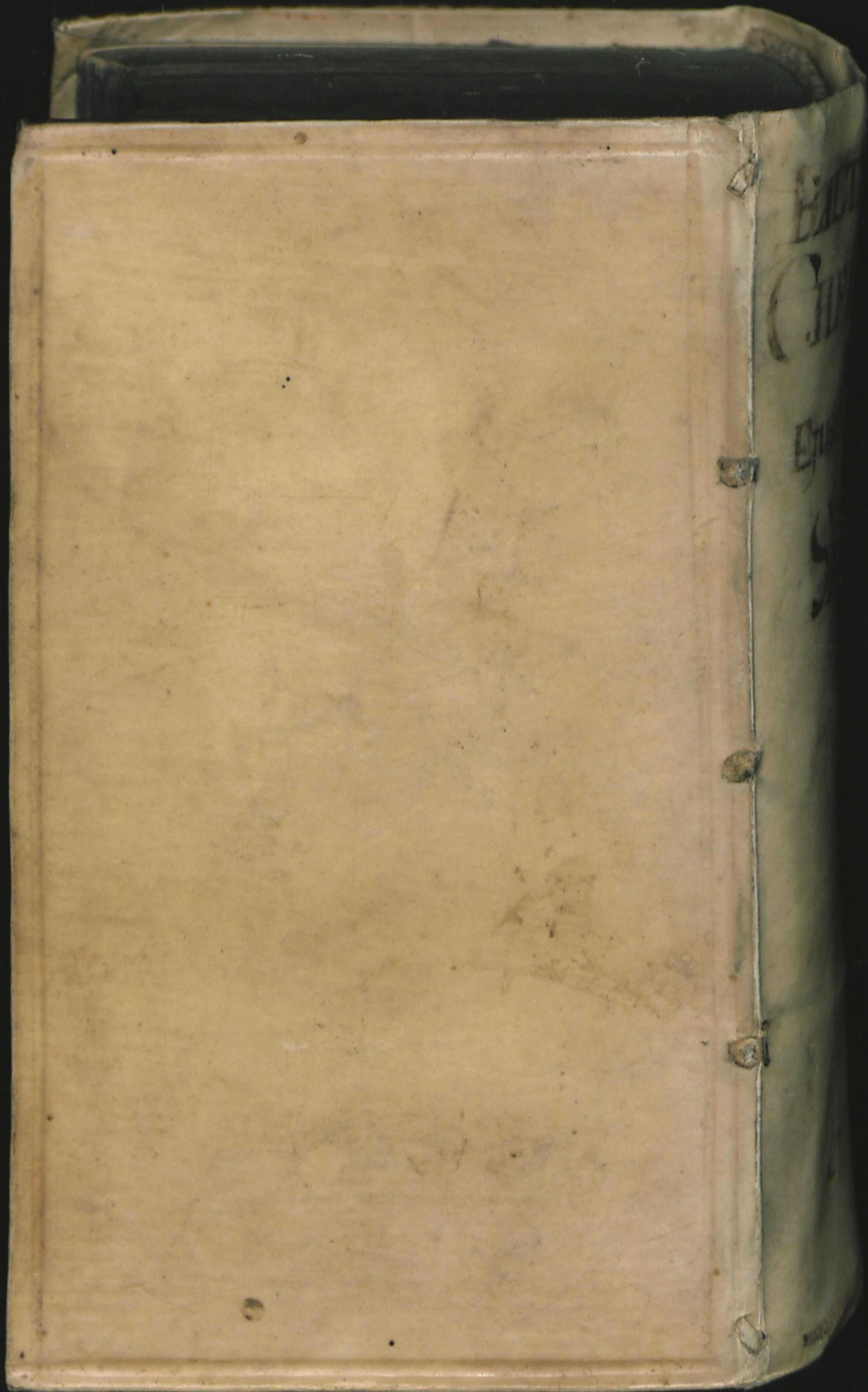
Resp. ex Psal. 119, 133. וְיִאֶלְתֵּן כָּל-אֵתוֹ, ubi manifestè in אֵתוֹ (quod descendere vult Chemnitius parte 2. Loc. C. p. 98. אֵתוֹ concupivit, desideravit) notatur concupiscentia tanquam radix, quæ certè non minùs laudatur, quàm pravi affectus in effectum prodeuntes. Et quid multis? Certè Apostolus clarè dicit, non novissem, nisi Lex dixisset, non concupisces, Rom. 7, 7. Tandem; licet evincere possent, non omnia secundum literam in V. T. quemadmodum in N. reperiri, tamen distinguant quæso inter rei explicationem & novæ additionem, resq; erit plena.

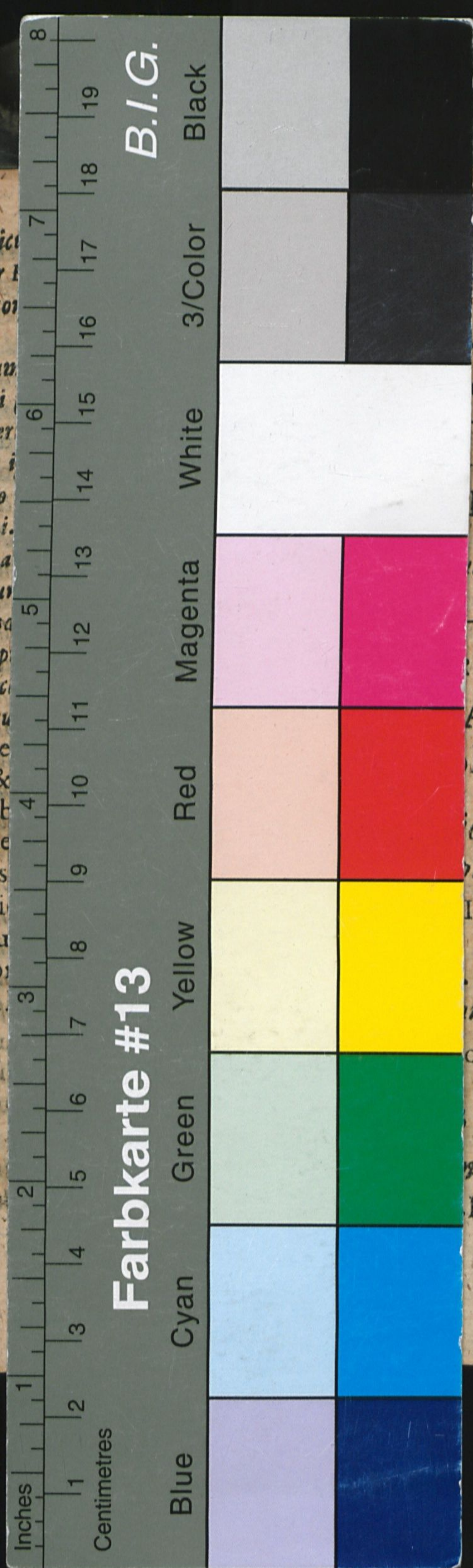
SECTIO III.

XXX. Post tractationem de præceptorum Christi perfectione nunc meritò de præceptis in specie additis est agendum. Horù verò ex mente Smalcij in Catech. Rac. p. 207. seq. dantur duplicia. Priora versantur circa mores, posteriora autem circa ceremonias: Illa rursus sunt triplicia: (1.) Seipsum abnegare, quod nihil aliud esse volunt, quàm malarum corporalium atq; mundanarum voluptatum valedictionem, 1. Job. 2, 15, 16. cujus tamen interdictum legitur in ultimis Decalogi præceptis, & Amos 6, 3. 4. quemadmodum & de superbia Lev. 26, 19. 2. Reg. 18, 28. (2.) Crucem Christi portare; ut videlicet non solum hilari animo omnes perferamus calamitates, sed etiam exigente necessitate pro Christo mortem obeamus, de quo vide Job. 1, 20, 21. 6. 5, 17, 18. Prov. 3, 11. & 2. perpende exemplum Moysi & Aaronis, qui cum summo vitæ periculo accesserunt, in gratiam Iehovæ & populi, ad Pharaonem, Exod. 10, 28. Eliæ 1. Reg. 18, 15, 17. Elisei, 2. Reg. 6, 31. (3.) Christum sequi: ut nimirum in nobis sit (1) fiducia in DEVM, (2) amor erga DEVM & proximum, Matth. 5, 43. (3) humilitas Phil, 2, 3, 4. qualis est pedum lotio, Job. 13, 4. (4) assiduitas & universalitas

salitas in precando. I. Tim. 2, 2. Resp. quem latent dicta de fiducia
DEI, Psal. 20, 8. Ier. 17, 7. (1) de humilitate, Esa. 66, 2. (2) Soph. 2,
v. 3. (3) de assidua & generali oratione, Psal. 19, 62. atq; ita Ab-
raham etiam orabat pro inimicis Sodomitis. Gen. 28, 23. Abime-
lech, Ethnico, c. 20, 17. Moses pro idololatriis. Exod. 32, 11.
 xxxi. Tandem nec dilectio erga DEUM è V. T. excluditur, Luc.
 10, 26. Matth. 22, 32; nec erga homines. Nam Ostorod. c. 27. p. 7.
 f. 171. hæc loca Levit. 19, 17. Exod. 23, 4. de solo Israelita accipi-
 piens valdè errat, quod suprà demonstratum est th. 17. *Modus*
præterea dilectionis utrobique idem est. Nam & in V. T. ho-
mines pro se invicem posuerunt animas, ut Davidis liberantis
Israelitas, Mosè cupientis deleri è libro vitæ propter Israeli-
tas, exemplum ostendit. Quin nec locus Matthæi allegatus
contra nos pugnat. Non enim ille reperitur in toto V. T. ut
apertè videas, eum oppositum esse Phariseorum traditionibus.
Sed quid ad illum Ostorodus respondet? (Inst. c. 2. p. 1. f. 175.)
Possibile esse hæc verba, odio persequaris inimicum tuum, scri-
pta alicubi fuisse in Lege, licet hodiè in ea non reperirentur,
quemadmodum etiam Matth. 2, 23. Christus Nazarenus voca-
bitur, dicit hodiè in V. T. non extare. Ast, impudentiam homi-
nis, qui (1) ea, quæ ipsius falsissimâ firmare possent sententiam,
perisse censet! (2) Nec verum est, quod de dicto Matthæi pro-
fert. Legitur enim Zach. 6, 12. Esa. 11, 1. c. 60, 21.
 xxxii. *Posteriora verò præcepta nova, videl. Baptismum & Cœnam*
Domini, quæ versantur circa ceremonias, & nos dicimus esse
bona N. T. sed (1) Baptismum in V. præfiguratum per arcam Noë
Gen. 7, 1. 1. Pet. 3, 21. per transitum per mare rubrum, Exod. 14, 29.
30. 1. Cor. 10, 2. per circumcisionem, Col. 2, 11. (2) promissam, Psal.
29, 20. Esa. 44, 3. De Cœna Domini quoque idem est judi-
cium, adsunt enim (1) typi: agnus Paschalis, Exod. 12, 3. 1. Cor. 5,
v. 7. manna, Exod. 16, 31. 1. Cor. 10, 3. (2) promissiones, Psal.
23, 1, 2, 5. Esa. 25, 6. Quid ergò novi obti-
nuistis Hæretici? Nihil.

FINIS.

OGIAS SACRÆ
gesima Quarta,
RINA
ISTI.
am,
Θεανθεώπων
RESIDIO
ARIS MEISNERI
M.D. & P. P.
o ad disputandum,
onit
ICHTER, Cycneus.
Novemb. horis pome-
nis
o minori.
ERGÆ
an excudebat,
CXIX,